

LIETUVOS RESPUBLIKOS TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ ĮSTATYMAS

2007 m. birželio 26 d. Nr. X-1207
Vilnius

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas užtikrina tautinio paveldo produktų valstybinę apsaugą, įgalina išsaugoti ir skleisti sukaupią tradicinių amatų patirtį, suteikus jai šiuolaikinį reikšmingumą, apibrėžia tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų sąvokas, jų klasifikavimo principus, sertifikavimo procedūras, sudaro tradiciniams amatininkams palankias sąlygas kurti tautinio paveldo produktus, juos realizuoti ir populiarinti, nustato valstybės paramos šiai sričiai principus ir formas, kiek to nereglementuoja kiti įstatymai.

2 straipsnis. Pagrindinės sąvokos

1. **Autentiškas tautinio paveldo produkto pavyzdys** – išlikęs natūra arba dokumentuotas etnokultūrinėje tradicijoje gyvavęs tipiškas produktas, jo sukūrimo būdas ir (ar) kiti jo kokybiniai ypatumai.

2. **Sertifikavimas** – procedūra, kuria įvertinama, ar tautinio paveldo produktas, tradicinio amato meistras, tradicinių amatų mokymo programos, tradicinės mugės atitinka jiems keliamus reikalavimus. Atitiktis paliudijama dokumentu – sertifikatu.

3. **Tautinio paveldo produktai** – nustatyta tvarka sertifikuoti tradiciniai gaminiai, tradicinių veislių augalai ir gyvūnai bei jų produktai, tradicinės paslaugos, pasižymintys istoriškai Lietuvoje ar jos atskirame etnografiniame regione susiformavusia produkto tradicine forma, sudėtimi ir kitais specifiniais kokybiniais ypatumais.

4. **Tautinio paveldo produkto ženklas** – vaizdinis žymuo, rodantis, kad gaminyje, paslauga, tam tikros veislės augalas, gyvūnas, jų produktai yra sertifikuotas tautinio paveldo produktas.

5. **Tradiciniai gaminiai** – nemasinės gamybos amatininkų dirbiniai, maisto gaminiai, liaudies muzikos instrumentai ir kiti etninio materialaus paveldo gaminiai, pagaminti iš tradicinių žaliavų, naudojantis rankų darbu ir kitomis senosiomis arba jas atitinkančiomis naujomis technologijomis ir išsaugant unikalias kokybines gaminių savybes ir sudėtį.

6. **Tradicinės augalų ir gyvūnų veislės** – nacionalinės senosios augalų ir gyvūnų veislės.

7. **Tradicinės mugės** – sertifikuoti Lietuvos regionuose organizuojami renginiai, turintys istoriškai susiformavusias kultūros tradicijas ir kuriuose daugiau kaip pusė parduodamų gaminių, teikiamų paslaugų yra tautinio paveldo produktai, o šių realizavimas ar demonstravimas yra pagrindinis renginio tikslas.

8. **Tradicinės paslaugos** – tradicinių gaminių gamybos demonstravimas, arklių kaustymas, kaminkrėtystė, folkloro (muzikinio, sakinio ir kitokio) atlikimo paslaugos, tradicinių renginių (kalendorinių ir šeimos švenčių, tradicinių mugių ir panašių renginių) organizavimas ir kitos etnine kultūra pagrįstos paslaugos.

9. **Tradicinis amatas** – individuali ar kolektyvinė veikla, pagrįsta iš kartos į kartą perduodama patirtimi ir specialiais įgūdžiais, skirta tautinio paveldo produktų nuolatiniui sukūrimui ir realizavimui. Tradiciniams amatams priskiriamas tradicinių gaminių gaminimas, tradicinių veislių augalų ir gyvūnų veisimas bei auginimas, jų produktų gavyba, gamtos gėrybių rinkimas ir perdirbimas, tradicinių paslaugų teikimas.

10. **Tradicinis amatininkas** – fizinis asmuo, užsiimantis tradiciniu amatu.

11. **Tradicinių amatų centras** – įstatymų nustatyta tvarka įsteigtas viešasis arba privatus

juridinis asmuo, tenkinantis tradicinių amatų amatininkų interesus, besirūpinantis tradicinių produktų gamyba ir plėtra, teikiantis tradicinių amatų mokymo, konsultavimo, eksperto ir kitas paslaugas.

12. **Tradicinių amatų meistras** – nustatytus reikalavimus atitinkantis tradicinis amatininkas, sugebantis perduoti tradicinių amatų įgūdžius kitiems asmenims.

13. **Tradicinių paslaugų teikėjas** – fizinis ar juridinis asmuo, teikiantis tradicines paslaugas.

3 straipsnis. Tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos teisiniai pagrindai

Tautinio paveldo produktų valstybinė apsauga vykdoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo įstatymu, Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymu, kitais įstatymais ir teisės aktais.

4 straipsnis. Tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos uždaviniai

Tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos uždaviniai yra:

- 1) nustatyti ilgalaikę tautinio paveldo produktų išsaugojimo, populiarinimo, sukūrimo ir realizavimo skatinimo strategiją;
- 2) nustatyti tautinio paveldo produktų klasifikatoriaus, tradicinių amatų sąvado sudarymo principus;
- 3) sukurti tautinio paveldo produktų sertifikavimo sistemą;
- 4) skatinti tradicinių amatų plėtrą, užtikrinti tautinio paveldo produktų kūrimą, realizavimą ir populiarinimą etnografinių regionų centruose, miesteliuose ir kaimo vietovėse, ypač etnografiniuose kaimuose ir kaimo turizmo sodybose;
- 5) teikti valstybės paramą tautinio paveldo produktų kūrimui ir realizavimui;
- 6) skatinti tradicinių amatininkų asociacijų kūrimąsi ir veiklą;
- 7) sukurti informacinę sistemą duomenims, reikalingiems tradicinių amatų plėtrai ir tautinio paveldo produktų sklaidai, kaupiti.

II SKYRIUS

TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ VALSTYBINĘ APSAUGĄ UŽTIKRINANČIOS INSTITUCIJOS

5 straipsnis. Tautinio paveldo produktų valstybinę apsaugą užtikrinančios institucijos

Tautinio paveldo produktų valstybinę apsaugą užtikrina šios institucijos:

- 1) Vyriausybė;
- 2) Tautinio paveldo produktų institucija;
- 3) savivaldybių institucijos.

6 straipsnis. Vyriausybės funkcijos tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos srityje

Vyriausybė tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos srityje:

- 1) formuoja tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos politiką;
- 2) užtikrina tautinio paveldo produktų išsaugojimą, jų kūrimo skatinimą ir tradicinių amatų plėtrą, strateginio planavimo dokumentuose nustato Lietuvos prioritetus;
- 3) tvirtina Tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros programą ir užtikrina jos įgyvendinimą;
- 4) nustato tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų mokymo programų ir tradicinių mugių sertifikavimo, tradicinių amatų meistrų sertifikavimo ir atestavimo tvarką;
- 5) nustato valstybės paramos formas tautinio paveldo produktų sukūrimui ir realizavimui bei jų teikimo tvarką.

7 straipsnis. Tautinio paveldo produktų institucija ir jos funkcijos tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos srityje

1. Tautinio paveldo produktų institucija yra pagrindinė tautinio paveldo produktų valstybinę apsaugą užtikrinanti institucija. Tautinio paveldo produktų institucijos funkcijas atlieka Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija. Tautinio paveldo produktų institucija yra finansuojama iš valstybės biudžeto.

2. Tautinio paveldo produktų institucija tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos srityje:

1) teikia pasiūlymus Vyriausybei formuojant tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos politiką;

2) parengia ir teikia Vyriausybei tvirtinti ilgalaikę tautinio paveldo produktų išsaugojimo, populiarinimo, sukūrimo ir realizavimo skatinimo strategiją, Valstybinę tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros programą, ne rečiau kaip kas 2 metai ją peržiūri ir pateikia Vyriausybei atitinkamus pasiūlymus, pagal kompetenciją koordinuoja ir kontroliuoja programos įgyvendinimą;

3) sudaro, keičia ir tvirtina Tautinio paveldo produktų klasifikatorių ir Tradicinių amatų sąvadą;

4) sertifikuoja tautinio paveldo produktus, išduoda ir panaikina sertifikatus, registruoja sertifikuotus tautinio paveldo produktus ir jų kūrėjus, nustato tautinio paveldo produktų ženklus ir jų naudojimo tvarką;

5) nustato ir suderina su Tautinio paveldo produktų taryba tautinio paveldo produktų ir tradicijos atitikties kriterijus ir Lietuvos etnokultūros tradicijas atitinkančius kokybinius ypatumus;

6) teikia Švietimo ir mokslo ministerijai rekomendacijas dėl tradicinių amatų mokymo;

7) sertifikuoja ir atestuoja tradicinių amatų meistrus, išduoda tradicinių amatų meistro pažymėjimus, registruoja tradicinių amatų meistrus ir tradicinių amatų mokymo programas;

8) konsultuoja tautinio paveldo produktų kūrėjus dėl tradicinių amatų plėtros;

9) Vyriausybės nustatyta tvarka sertifikuoja tradicines muges;

10) metodiškai vadovauja tradicinių amatininkų veiklos ir investicinių projektų rengimui, tradicinių amatų centrų steigimui ir jų veiklai iš valstybės biudžeto asignavimų bei kitų lėšų, skirtų specialiųjų programų vykdymui;

11) bendradarbiauja su tautinio paveldo produktus, tradicinius amatus tyrinėjančiomis ir (ar) propaguojančiomis institucijomis;

12) populiarina Lietuvoje vykstančias tradicines muges, parodas ir kitus panašius renginius, veikiančius tradicinių amatų centrus, specializuotas tautinio paveldo produktų parduotuves bei tradicinių amatininkų individualizuotą prekybą savo sukurtais produktais, kad Lietuvoje sukurti tautinio paveldo produktai patektų į tarptautinę rinką;

13) populiarina tautinio paveldo produktų vertingiausius pavyzdžius, jų kūrėjus ir informaciją apie tai, kad šie produktai atitinka tradicijas;

14) sukuria informacinę sistemą, kurioje kaupiami tradicinių amatų plėtrai ir tautinio paveldo produktų sklaidai reikalingi duomenys;

15) teikia rekomendacijas Vyriausybei dėl prioritetų nustatymo strateginio planavimo dokumentuose;

16) konsultuoja tradicinius amatininkus dėl paraiškų teikimo paramai iš Europos Sąjungos ir kitų fondų gauti;

17) Vyriausybės nustatyta tvarka skiria valstybines stipendijas tradiciniams amatininkams jų veiklai plėtoti, tradicinių amatų meistrams ir pameistriams jų įgūdžiams tobulinti Lietuvoje ir užsienyje;

18) teikia siūlymus Vyriausybei, ministerijoms ir kitoms institucijoms dėl teisės aktų, susijusių su tautinio paveldo produktų išsaugojimu, kūrimu ir populiarinimu;

19) atrenka demonstruotinus tautinio paveldo produktus ir valstybės institucijų deleguojamus šiuos produktus bei tradicinius amatus demonstruojančius tradicinius amatininkus dalyvauti užsienyje vykstančiuose šalių reprezentuojančiuose renginiuose;

20) atlieka kitas įstatymų nustatytas funkcijas.

3. Tautinio paveldo produktų institucija, atlikdama jai pavestas funkcijas tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos srityje, gali:

1) pasitelkti atskirų tautinio paveldo produktų sričių specialistus, samdomus ekspertus;

2) užsakyti mokslinius tyrimus, reikalingus tautinio paveldo produktų ir tradicijos atitikties kriterijams nustatyti, šių produktų sukūrimo, realizacijos ir sklaidos procesams ištirti;

3) teikti siūlymus savivaldybių taryboms bei kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms dėl mokestinių lengvatų tradiciniams amatininkams ir kitiems tautinio paveldo produktų kūrėjams taikymo.

8 straipsnis. Savivaldybių institucijų funkcijos tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos srityje

Savivaldybių institucijos tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos srityje:

1) rūpinasi vietos tradicinių amatų išsaugojimu, plėtra ir populiarinimu, skatina vietos tradicinių amatininkų sukurtų tautinio paveldo produktų realizavimą bei sklaidą;

2) savivaldybių investicijų programose, atsižvelgiant į vietos sąlygas ir aplinkybes, teikia prioritetus projektams, skirtiems vietos tradicinių amatininkų sukurtų tautinio paveldo produktų realizavimui ir populiarinimui plėtoti, tradicinių amatų centrams bei kitoms tautinio paveldo produktų demonstravimo ir prekybos vietoms įsteigti.

III SKYRIUS

TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ TARYBA IR JOS FUNKCIJOS

9 straipsnis. Tautinio paveldo produktų taryba

1. Tautinio paveldo produktų taryba yra visuomeniniais pagrindais veikianti institucija, sudaroma iš valstybės institucijų, įstaigų ir nevyriausybinų organizacijų atstovų.

1. Tautinio paveldo produktų tarybos sudėtį ir nuostatus tvirtina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

10 straipsnis. Tautinio paveldo produktų tarybos funkcijos

Tautinio paveldo produktų taryba atlieka šias funkcijas:

1) dalyvauja rengiant ilgalaikę tautinio paveldo produktų išsaugojimo, populiarinimo, sukūrimo ir realizavimo skatinimo strategiją ir Valstybinę tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros programą, teikia Vyriausybei pasiūlymus dėl Tautinio paveldo produktų institucijos veiklos gerinimo, tautinio paveldo produktų plėtros ir su ja susijusiais klausimais;

2) rengia pasiūlymus Tautinio paveldo produktų institucijai dėl Tautinio paveldo produktų klasifikatoriaus ir tradicinių amatų sąvado sudarymo;

3) atlieka kitas jos nuostatuose numatytas funkcijas.

IV SKYRIUS

TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ, TRADICINIŲ AMATŲ MEISTRŲ, TRADICINIŲ AMATŲ MOKYMO PROGRAMŲ IR TRADICINIŲ MUGIŲ SERTIFIKAVIMAS

11 straipsnis. Tautinio paveldo produktų sertifikavimas

1. Tautinio paveldo produktais pripažįstami ir sertifikuojami tik tie produktai, kurių kokybiniai ypatumai atitinka Lietuvos etnokultūros tradicijas. Produkto sertifikavimas paliudijamas suteikiamu dokumentu – sertifikatu.

2. Prašymo sertifikuoti produktus pateikimo tvarką, formą, reikiamų dokumentų sąrašą

nustato Vyriausybė. Su prašymais sertifikuoti savo sukurtus tautinio paveldo produktus gali kreiptis fiziniai ir juridiniai asmenys bei užsienio juridinių asmenų filialai.

3. Tautinio paveldo produkto sertifikate nurodoma, kokiai pagal Tautinio paveldo produktų klasifikatorių produktų grupei, sričiai, rūšiai, porūšiui ir nustatytai kategorijai produktas priskiriamas. Sertifikate gali būti tautinio paveldo produkto ženklas, kuris Tautinio paveldo produktų institucijos nustatyta tvarka gali būti naudojamas ir pačiam produktui ženklinti.

4. Tautinio paveldo produktus sertifikavę amatininkai įgyja tradicinio amatininko statusą.

12 straipsnis. Tautinio paveldo produktų klasifikavimo principai

1. Tautinio paveldo produktai skirstomi į šias pagrindines grupes:

- 1) I grupė – tradiciniai gaminiai;
- 2) II grupė – tradicinių veislių augalai, gyvūnai ir jų produktai;
- 3) III grupė – tradicinės paslaugos.

2. Sudarydama klasifikatorių Tautinio paveldo produktų institucija tautinio paveldo produktus smulkiau klasifikuoja į atskiras produktų sritis, rūšis, porūšius pagal tam tikrus produktų požymius.

13 straipsnis. Tautinio paveldo produktų kategorijos

Tautinio paveldo produktai pagal darbo sąnaudas ir pagal tai, kiek jie atitinka autentiškų tautinio paveldo produktų pavyzdžius, priskiriami šioms kategorijoms:

1) A kategorijai priskiriami I ir II grupių produktai, tiksliai atitinkantys autentiškus tautinio paveldo produktų pavyzdžius, kurių sukūrimo procese yra naudojama daugiau kaip pusė rankų darbo. Šiai kategorijai taip pat priskiriami III grupės produktai – tradicinės paslaugos, kurių teikėjai yra tiesioginiai gyvosios tradicijos tęsėjai ir atkuria autentiškus tautinio paveldo produktų pavyzdžius;

2) B kategorijai priskiriami I ir II grupių produktai, artimi autentiškiems pavyzdžiams ir sukurti naudojantis naujomis technologijomis. Šiai kategorijai taip pat priskiriami III grupės produktai – tradicinės paslaugos, kurių teikėjai nėra tiesioginiai gyvosios tradicijos tęsėjai, tačiau sugeba sukurti artimus autentiškiems pavyzdžiams tautinio paveldo produktus.

14 straipsnis. Tradicinių amatų sąvadas

Trad icinių amatų sąvadas sudaromas grupuojant amatus pagal atitinkamas tautinio paveldo produktų grupes:

- 1) I grupė – tradicinių gaminių gamyba;
- 2) II grupė – tradicinių veislių augalai, gyvūnų veisimas ir auginimas, augalų ir gyvūnų produktų gavyba, gamtos gėrybių rinkimas ir perdirbimas;
- 3) III grupė – tradicinės paslaugos.

15 straipsnis. Tradicinių amatų meistro sertifikavimas

Trad icinių amatų meistrą sertifikuoja Tautinio paveldo produktų institucija Vyriausybės nustatyta tvarka. Tradicinių amatų meistro sertifikavimas paliudijamas suteikiamu dokumentu – pažymėjimu.

16 straipsnis. Tradicinių amatų mokymo programų sertifikavimas

Trad icinių amatų mokymo programas sertifikuoja Tautinio paveldo produktų institucija Vyriausybės nustatyta tvarka. Tradicinių amatų mokymo programų sertifikavimas paliudijamas suteikiamu dokumentu – sertifikatu.

17 straipsnis. Tradicinių mugių sertifikavimas

Trad icinės mugės sertifikuoja Tautinio paveldo produktų institucija Vyriausybės

nustatyta tvarka. Tradicinių mugių sertifikavimas paliudijamas mugės rengėjams suteikiamu dokumentu – sertifikatu.

V SKYRIUS TRADICINIŲ AMATŲ MOKYMAS

18 straipsnis. Tradicinių amatų mokymas

1. Tradicinių amatų mokymą reglamentuoja Švietimo, Neformaliojo suaugusiųjų švietimo, Profesinio mokymo, Aukštojo mokslo įstatymai.
2. Tradicinių amatų mokymas vykdomas pagal Tautinio paveldo produktų institucijos sertifikuotas tradicinių amatų mokymo programas.
3. Tradicinių amatų gali mokyti meistras – laisvasis mokytojas, turintis Tautinio paveldo produktų institucijos išduotą tradicinių amatų meistro pažymėjimą.
4. Tautinio paveldo produktų institucija registruoja tradicinių amatų mokymo programas ir renginius, užtikrina informacijos apie juos sklaidą.

VI SKYRIUS VALSTYBĖS PARAMA TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ SUKŪRIMUI IR REALIZAVIMUI

19 straipsnis. Valstybės parama tautinio paveldo produktų sukūrimui ir realizavimui

1. Tradiciniams amatininkams įstatymų nustatyta tvarka taikomos mokesčių ir rinkliavų lengvatos.
2. Tautinio paveldo produktų kūrimas ir realizavimas, tradicinių amatų mokymas gali būti remiamas specialiosioms ir kitoms programoms vykdyti skirtomis lėšomis įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka, prioritetą teikiant A kategorijos tautinio paveldo produktų kūrimui.
3. Tautinio paveldo produktų kūrimas ir realizavimas gali būti remiamas teikiant Vyriausybės, apskričių viršininkų ar savivaldybių nustatytas valstybės pagalbos formas, vadovaujantis Europos Sąjungos ir kitais teisės aktais.

VII SKYRIUS TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ IR TRADICINIŲ AMATININKŲ INFORMACINĖ SISTEMA

20 straipsnis. Tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatininkų informacinė sistema

1. Tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatininkų informacinė sistema – duomenų apie tautinio paveldo produktus, tradicinius amatus, tradicinius amatininkus ir kitus tautinio paveldo produktų kūrėjus, tradicinių amatų meistrus, tradicinių amatų mokymo ir tęstinės mokymosi programas, mokslo ir studijų įstaigas, rengiančias tradicinius amatininkus pagal sertifikuotas mokymo programas, tradicines muges ir kitas tautinio paveldo produktų realizavimo vietas kaupimo, tvarkymo, apdorojimo, saugojimo, paieškos ir pateikimo kompiuterizuota informacinė sistema, skirta tradicinių amatų plėtrai ir tautinio paveldo produktų sklaidai.
2. Tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatininkų informacinės sistemos valdytojas ir tvarkytojas yra Tautinio paveldo produktų institucija.
3. Tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatininkų informacinės sistemos tvarkytojui duomenys apie tautinio paveldo produktus, tradicinius amatus, tradicinius amatininkus, tradicinių amatų meistrus, tradicinių amatų mokymo ir tęstinės mokymosi programas, mokslo ir studijų įstaigas, rengiančias tradicinius amatininkus pagal sertifikuotas mokymo programas,

tradicinės muges Vyriausybės nustatyta tvarka gaunami iš valstybės registų, kitų informacinių sistemų, duomenų bankų ar kitų duomenų teikėjų.

4. Tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatininkų informacinė sistema veikia pagal Tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatininkų informacinės sistemos nuostatus. Nuostatuose nurodomi sistemos tvarkymo objektas ir tikslai, duomenų sąrašas, duomenų mastai, rinkimo ir teikimo tvarka, duomenų rinkėjai ir teikėjai, duomenų apsaugos reikalavimai.

5. Tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatininkų informacinės sistemos nuostatus tvirtina Vyriausybės įgaliota institucija.

VIII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

21 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Įstatymas įsigalioja nuo 2008 m. sausio 1 d.

22 straipsnis. Įstatymo įgyvendinimas

Vyriausybė ir jos įgaliotos institucijos iki 2008 m. sausio 1 d. parengia ir patvirtina Tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros programą, priima kitus šiam įstatymui įgyvendinti reikalingus teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS